

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I Правни основ за доношење уредбе

Правни основ за доношење Уредбе о спајању организованих дан унапред и унутардневних тржишта електричне енергије садржан је у члану 93а став 5. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18-други закон, 40/21, 35/23 - други закон, 62/23 и 94/24).

Такође, правни основ за доношење Уредбе је и члан 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, број 55/05, 71/05 - исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 - УС, 72/12, 7/14 - УС, 44/14 и 30/18 - др. закон), у коме је прописано да Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са циљем и сврхом закона.

II Разлози за доношење уредбе

На основу Закона о изменама и допунама Закона о енергетици („Службени гласник РС” број 40/21), Влада је донела Уредбу о спајању организованих дан унапред и унутардневних тржишта електричне енергије („Службени гласник РС”, број 10/22), чиме је започет поступак преношења Уредбе Комисије ЕУ 2015/1222 о успостављању смерница за расподелу преносних капацитета и управљање загушењима („CACM - Guideline on Capacity Allocation and Congestion Management”, у даљем тексту „Уредбе ЕУ CACM”), како би се омогућила реализација пројекта спајања српског дан-унапред тржишта са SDAC (Single Day Ahead Coupling) тржиштима и успостављање и реализација пројекта спајања српског унутардневног тржишта са SIDC (Single intraday Coupling - XBID) тржиштима.

Предметном Уредбом нису пренете све одредбе Уредбе ЕУ CACM. Обавеза преношења у целости успостављена је тек Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице D/2022/03/MC-EnC од 15.12.2022. године.

С тим у вези, донет је Закон о изменама и допунама Закона о енергетици („Службени гласник РС” број 94/21) којим су детаљније разрађене поједине одредбе Уредбе ЕУ CACM које се односе на: номинованог оператора тржишта (у даљем тексту: Немо), именовање Немо, дужности Немо и оператора преносног система (у даљем тексту: ОПС) у вези са дан унапред и унутардневним спајањем тржишта, улоге централне уговорне стране и преносног агента, надокнада трошкова на коју имају право Немо и ОПС, као и одредбе, услови и методологије (у даљем тексту: ОУМ) које су дужни да примењују Немо и ОПС, обавезе Агенције у погледу одобравања тих ОУМ, као и обавезе Агенције, Немо и ОПС да узимају у обзир мишљења, препоруке и одлуке ACER по појединим питањима.

Такође, дат је правни основ и садржина за доношење нове Уредбе.

Предлогом Уредбе прописани су циљеви сарадње при расподели капацитета и управљању загушењима која треба да допринесе: подстицању ефективне конкуренције у производњи, трговини и снабдевању електричном енергијом; обезбеђивању оптималне употребе преносне инфраструктуре; обезбеђивању сигурног рада система; оптимизацији прорачуна и расподеле капацитета између зона трговања; обезбеђивању и побољшању транспарентности и поузданости информација; ефикасном дугорочном раду и развоју

електроенергетског преносног система и електроенергетског сектора у Републици Србији; уважавању потребе за правичним и уређеним тржиштем, као и начином формирања цена; стварању равноправних услова за номинисане операторе тржишта електричне енергије и обезбеђивању недискриминаторног приступа преносном капацитету између зона трговања.

Поред тога прописани су докази који се прилажу уз захтев за именовање Немо, детаљније прописано које ОУМ израђује ОПС, односно Немо у сарадњи са ОПС-овима, односно Немо из других уговорних страна и држава чланица, које ОУМ се примењују и коме се достављају на одобрење.

Прописана је и дужност ОПС и Немо да сарађују са другим ОПС-овима и Немо у организацији и управљању јединственим спајањем тржишта за дан унапред и јединственим спајањем унутардневног тржишта, као и да са другим заинтересованим странама учествују на састанцима.

Ради спровођења јединственог спајања тржишта за дан унапред и јединственог спајања унутардневног тржишта прописана је обавеза ОПС-а да са другим ОПС-овима врши прорачун капацитета између зона трговања, а с тим у вези и да се утврди заједнички модел мреже, укључујући процене о производњи, потрошњи и стању мреже.

Расположиви капацитети се израчунава методом прорачуна капацитета заснованом на токовима снага, којом се узима у обзир да се електрична енергија може преносити различитим путевима и оптимизовати расположиви капацитет у мрежама које су у великој мери у међусобној зависности. Расположиви прекогранични капацитет је један од најважнијих података за даљи поступак прорачунавања у коме се упарују све продајне и куповне понуде прикупљене на берзама електричне енергије, узимајући у обзир расположиви прекогранични капацитет на економски оптималан начин. Јединственим спајањем дан унапред и унутардневним спајањем осигурава се да се енергија обично преноси из подручја с мањом ценом у подручја с већом ценом.

Поред тога, прописано је да Немо примењује алгоритам ценовог спајања тржишта и алгоритам упаривања континуираног трговања, затим да Немо са ОПС-ом након јединственог спајања дан унапред и унутардневно спајања примењују минималне и максималне цене.

Такође, прописан је начин одређивања цене преносног капацитета између зона трговања за дан унапред на тај начин да она одражава загушење тржишта и представља разлику између одговарајућих цена поравнања за дан унапред у релевантним зонама трговања.

Поред наведеног детаљније су прописани трошкови који се надокнађују ОПС, по основу његових обавеза у вези са дан унапред и унутардневним тржиштем, подела заједничких трошкова у којима учествује Немо, начин надокнаде трошкова централне уговорне стране и преносног агента, трошкови које ОПС заједно са другим ОПС-овима сноси за спајање појединачних модела мреже, као и трошкови обезбеђивања гарантовања.

Такође, прописана је обавеза ОПС-у да за своју контролну област, укључујући интерконеције обезбеди појединачни модел мреже, да са другим ОПС-овима израђује

заједничке сценарије за сваки период прорачуна капацитета између зона трговања, да доставља регионалном координационом центру и другим ОПС-овима за сваки период прорачуна капацитета податке: границе сигурног рада система, методе промене производње, корективне мере, маргине поузданости, ограничења при расподели и претходно додељени капацитет између зона трговања, као и да потврђује резултате регионалног прорачуна капацитета за границе своје зоне трговања или критичне елементе мреже.

Прописана је надлежност Агенције и ОПС-а у да могу покренути преиспитивање постојеће конфигурације зоне трговања, поступак преиспитивања, као и критеријуми за преиспитивање.

Поред наведеног прописано је време почетка трговања и време завршетка трговања за тржиште за дан унапред и с тим у вези обавезе учесника на тржишту да достављају Немо све налоге пре затварања тржишта, као и време почетка и време завршетка унутардневног трговања.

Прописане су обавезе НЕМО, односно ОПС у сарадњи са другим ОПС-овима односно другим НЕМО да доставе заједнички предлог за припрему и спровођење додатних регионалних унутардневних аукција на границама зона трговања који подлеже саветовању.

Такође, прописана је гаранција капацитета и ограничења при расподели за дан унапред, гарантовање унутардневног капацитета, као и гаранција у случају више силе или у ванредним ситуацијама.

Имајући у виду наведено, предлаже се доношење Уредбе којом ће се омогућити спајање српског дан-унапред тржишта са суседним ЕУ тржиштима електричне енергије би, поред несумњивих бенефита за учеснике на тржишту, довела и до даљег развоја организованог тржишта, успостављања регионалне цене електричне енергије, повећања сигурности снабдевања, максимизације и оптималне доделе расположивих прекограничних капацитета, ефикасније и исплативије интеграције обновљивих извора у тржиште електричне енергије, повећања ликвидности српске берзе и позиционирање SEEPEX, а тиме и Републике Србије као главног регионалног играча на организованом тржишту електричне енергије.

III Објашњење основних правних института и појединачних решења

Чланом 1. ове уредбе прописан је предмет уређивања.

Чланом 2. дато је зачење појединим изразима коришћеним у уредби.

Чланом 3. прописани су циљеви сарадње.

Чланом 4. прописани су докази који се прилажу уз захтев за именовање Немо.

Чланом 5. прописане су ОУМ.

Чл. 6, 7, 8. и 9. прописано је дневно управљање јединственим спајањем оба тржишта, учешће заинтересованих страна и обавезе у погледу поверљивости.

Чланом 10. прописан је период прорачуна капацитета.

Чланом 11. прописано је учешће у регионима за прорачун капацитета.

Чл. 12. -14. прописана је Методологија доставе информација о производњи и потрошњи, сценарији, појединачни модел мреже.

Чл. 15.-21. прописане су Методологије прорачуна капацитета

Чл. 22. и 23. прописан је поступак прорачуна капацитета и спајање у заједнички модел мреже.

Чл. 24.-26. прописан је регионални прорачун капацитета, потврђивање и расподела преносног капацитета између зона трговања и двогодишњи извештај о прорачуну и расподели капацитета.

Чл. 27.-29. прописано је преиспитивање постојећих конфигурација зона трговања, критеријуми за преиспитивање конфигурације зона трговања и редовно обавештавање о тренутној конфигурацији зона трговања.

Чланом 30. прописан је Усклађени редиспечинг и контратрговина.

Чл. 31. – 34. прописан је развој алгоритама, алгоритам за ценовног спајање тржишта, улазни подаци и резултати алгоритма ценовног спајање тржишта и прихваћени производи.

Чл. 35. и 36. прописане су максималне и минималне цене и одређивање цене преносног капацитета између зона трговања за дан унапред.

Чл. 37. и 38. прописана је Методологија за израчунавање планираних размена електричне енергије између зона трговања које произлазе из процеса спајања дан унапред организованих тржишта електричне енергије и успостављање заменских поступака.

Чл. 39. и 40. прописани су аранжмани који се односе на више од једног НЕМО у једној зони трговања и за интерконективне водове којима не управљају сертификовани оператори преносног система и достава улазних података.

Чл. 41. - 44. прописано је извршење јединственог спајања дан унапред тржишта и достава резултата, достава резултата, прорачун планираних размена које су резултат јединственог спајања тржишта за дан унапред и покретање заменских процедура.

Чл. 45. – 49. прописани су циљеви алгоритма упаривања континуираног трговања, резултати алгоритма упаривања континуираног трговања, прихваћени производи, максималне и минималне цене и одређивање цене унутардневних капацитета.

Чл. 50. – 52. прописана је Методологија за израчунавање планираних размена електричне енергије између зоне трговања које произилазе из спајања унутардневних организованих тржишта електричне енергије, аранжмани који се односе на више од једног НЕМО у једној зони трговања и за интерконективне водове којима не управљају сертификовани ОПС и достава улазних података

Чл. 53. – 57. прописан је рад јединственог спајања унутардневних тржишта, достава резултата, прорачун планираних размена које су резултат јединственог спајања унутардневних тржишта, објава тржишних информација и додатне регионалне аукције.

Чланом 58. прописано је гинансијско поравнање и плаћање.

Чл. 59. - 62. прописан је рок гарантовања трговања за дан унапред, гаранција капацитета и ограничења при расподели за дан унапред, гарантовање унутардневног капацитета и гаранција у случају више силе или у ванредним ситуацијама.

Чл. 63. и 64. прописана је Методологија расподеле прихода од загушења и Методологија расподеле трошкова редиспечинга и контратрговине.

Чл. 65. – 70. прописана је накнада трошкова насталих при расподели капацитета и управљањем загушењима, трошкови успостављања, измене и рада јединственог спајања дан унапред тржишта и јединственог спајања унутардневних тржишта, трошкови финансијског поравнања и плаћања, трошкови координисаног прорачуна капацитета и управљања координисаног прорачуна капацитета, трошкови обезбеђивања гарантовања и расподела трошкова између НЕМО и ОПС-ова у различитим државама чланицама и уговорним странама.

Чл. 71. и 72. прописано је поверавање задатака и надзор примене јединственог спајања тржишта за дан унапред и јединственог спајања унутардневног тржишта.

Чланом 73. прописане су прелазне и завршне одредбе.

Чланом 74. прописан је престанак вжеће и ступање на снагу ове Уредбе.

IV Процена финансијских средстава потребних за спровођење акта

За спровођење Уредбе није потребно обезбедити средства из буџета Републике Србије.